

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך יג, תשכ"ב

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

לקט פתגמים

בעבודתי בחיבור מילוני («מילון אנגלי-עברי שלם», תל-אביב — ירושלים, תשי"ט — תשכ"א) הוצרכתי לא פעם לצקת מטבעות עבריים כנגד מטבע לשוני אנגלי, ואגב כך נוצרו בידי פתגמים, והריני מביא כאן מקצתם.

ברוב מניין רוב עניין.

היום מלך, מחר הלך.

טוב מנה של ניסיון / מסאה של היגיון.

מרחוק הכול נראה כחוק.

מרחוק ענבים — מקרוב באושים.

קל להגן על מבצר / שעליו אויב לא צר.

אין מביאין ראיה מן הרעיה.

טוב שממה מחוסר אדמה.

כשהכול אומרים שאתה חמור / הגיע הזמן לנעור.

אין רוחה בלי טרחה.

הגונב מחט — יגנוב גם אמתחת.

דומים כמשפט למשפח

(כלומר, שונים זה מזה בתכלית — חוץ מדמיון השם).

דומים ככבש לכבש (כנ"ל).

נקי האבוס, כשרעב הסוס.

בעל הרבה מלאכות — מבקש נדבות.

ישר כשופר.

אילו הספיק רק הוקן / אז התיש היה דרשן.
חרות אין פרושה הפקרות.
"אנא" ו"בכוח" אינם הולכים בד בבד
(כלומר לשון בקשה ומעשה אלמות אינם מתיישבים יחד —
עפ"י התפילה הידועה "אנא בכוח...").
טובה שוטה מסוטה.
וי לאותו לב / ששום דבר אינו תאב.

דב ירדן

אור שהוא חושך

"וזכרתי אני בספר התוספת ענין שלישי, והוא: ויאר
את הלילה (שמות יד. כ), ולילה אור בעדני (תהלים קלט, יא),
שניהם הפך הענין הראשון, רצה לומר שהם מענין החשך,
כמו שאמרו במשנה (פסחים א, א): אור [ל]ארבעה עשר"
(ספר השרשים לרבי יונה בן גנאה, ערך אור).
פירוש זה, השם אור ל"חושך", מגיה אור על כמה
סתומות בשירת אלעזר בן יעקב הבבלי.
1) ב"דיואן רבי אלעזר בן יעקב הבבלי", מהדורת ברודי.
בא ארבע פעמים הצירוף אורי אור, ושלוש — מאורי אור
(האותיות במובאות הבאות מסמנות את השיר, והמספר —
את הבית):

קעו 17: אשר פניו כירח בהלו ואורי אור במחברת

עגולה.